

INTERVJU SA VETONOM NURKOLARIJEM

Prizren | Datum: 28. avgust 2018.

Trajanje: 120 minuta

Prisutni:

1. Veton Nurkolari (Intervjuisani)
2. Aurelja Kadriu (Vodila intervju)
3. Donjeta Beriša (Kamera)

Simboli u transkripciji, neverbalna komunikacija:

() – emocionalna komunikacija

{ } – sagovornik objašnjava nešto gestovima.

Druga pravila transkripcije:

[] - dodatak tekstu kako bi se pomoglo razumevanje

Fusnote su dodaci koji pružaju informacije o mestima, imenima ili izrazima.

Prvi Deo

Aurelja Kadriu: Za početak nam se predstavite i recite nam nešto o ranim sećanjima iz detinjstva? Kakva je bila vaša porodica i sredina u kojoj ste odrasli?

Veton Nurkolari: Okej. Ja sam Veton Nurkolari, iz Prizrena. Rođen sam 1962. godine, ovde u Prizrenu. U porodici gde mi je otac bio fotograf, majka učiteljica, u jednoj porodičnoj kući gde su osim naše porodice živeli i moj stric i dva brata od strica. Onako malo veća kuća {širi ruke} sa puno dece, i sa jednim jako velikim dvorištem, sa puno, kako mi to zovemo, kapidžika, to su mala vrata gde si mogao da prođeš iz jedne kuće u drugu, jedna mreža kretanja koja je bila jako interesantna, koja više ne postoji. To su neka ranija sećanja, puno smo se igrali, i igrali smo se u dvorištu, i igrali smo se sa decom, sa rođacima, braćom, sestrama, sa braćom od strica, sestrama od strica, u tom dvorištu smo se igrali raznoraznih igara, fudbal i neke druge igre koje su sad nestale, jer ne vidim nikog da se igra. Bilo je neko bezbrižno detinjstvo, detinjstvo bez briga, detinjstvo puno radosti, veselja, igara. Kao što rekoh, to su neke moje uspomene kojih se sećam, iz takoreći ranog detinjstva.

Aurelja Kadriu: Da li ste bili jedina ili ste imali i...?

Veton Nurkolari: Ne, ja imam sestru i brata, tako da nas je bilo troje dece. U toj velikoj kući su bili još... ne manje od desetero druge dece. Tako da, bili smo jedna mala vojska dece, manje-više istog uzrasta {diže i spušta ruke}. I osim toga, velika rodbina, moja majka je imala pet sestara i još više dece, i sestre i braća od tetke, od ujaka, je bilo često kod nas, u tom velikom dvorištu. Tako da, kažem, uvek je bilo dece, uvek je bilo igara, uvek je bilo radosti i veselja.

Nije bilo... bilo je veliko dvorište, otvoreno {širi ruke}. Sad je u toj kući podignuto nekoliko zidova, to je neki razvoj tog dvorišta {širi ruke}, od te velike porodice je polako nastalo nekoliko manjih porodica, ali kad se podignu zidovi, pristup je ograničen, tako da to veliko dvorište više ne postoji. Fizički je tu, ali sad je tu nekoliko zidova, nekoliko vrata i pristup je teži, do tad je bilo tako otvoreno, bilo je mesta za igru, bilo je dvorišta, paradajza, puno, paprika, šta ja znam, bilo je puno toga.

Aurelja Kadriu: U kom naselju ste živeli?

Veton Nurkolari: Ja sam živeo i dalje živim u istom naselju, zove se Baždarhana ili početak Baždarhane. Naselje koje je sad manje-više centar grada, ali u to vreme, nije da je bio periferija, ali nije bio ni neki centar, ako mogu tako da kažem. Bilo je malo mirnije nego sad, nije bilo saobraćaja kao sada. Ali bilo je naselje unutar grada, i dalje živim tu.

Aurelja Kadriu: Zanima me kakav je bio komšiluk?

Veton Nurkolari: Zbog blizine zgrade u kojoj je sada sedište gradonačelnika, što je u to vreme bila zgrada koja je pripadala Vojsci Jugoslavije, i blizu te zgrade i ispred, tačno ispred kuće u kojoj živim i gde sam živeo, je kompleks vojnih zgrada iz tog vremena, za tadašnje oficire koji su tu živeli. Komšiluk je bio mešovitog sastava, jer je bilo dosta Srba, ali i Slovenaca i Bošnjaka, u zavisnosti od toga koji su oficiri u to vreme služili u jugoslovenskoj vojsci. Tako da smo se mi pomalo družili sa decom tih oficira i bila je dobra prilika, na primer, da naučim jezik.

Takođe sam provodio puno vremena u tom vojnom objektu koji je bio jako interesantan, jer je, na primer, bio jedini objekat koji je unutra imao bazen (smeši se). Bilo je nekih igara, *table tennis* [ping pong], kako da kažem, stoni tenis, kojeg nije bilo nigde drugde. I mi, pošto smo tu živeli i poznavali neke vojnike, imali smo privilegovan pristup, mogli smo nekad tokom leta da, da uđemo i da se okupamo u bazen. Ušli bismo da gledamo oficire kako igraju *bowling*, bio je to neki interesantan *bowling*, primitivan. Ovo su neka važna sećanja na interakciju sa drugim ljudima, ne samo u komšiluku ili okrugu, već i sa nekim ljudima koji su na prvi pogled bili malo drugačiji od nas.

S druge strane, škola u koju sam išao, a koja je bila nedaleko od kuće, bila je mešovita škola sa mnogo odeljenja, kako srpskih, tako i turskih. Dakle, čak i ovo pitanje jezika i, kako ga ja zovem, njegovo učenje je bilo nešto organsko, normalno, ne samo ja, nego većina mojih vršnjaka naučila je jezik na taj način.

Aurelja Kadriu: Interesuje me, da li je u Prizrenu u to vreme bilo uobičajeno imati oboje roditelja koji su profesionalci u određenim oblastima, mislim, da li su sve porodice, većina porodica, da li su imali ovakvu strukturu?

Veton Nurkolari: Ne, nisam siguran. Od onoga šta se ja sećam, od društva, ili u školi sam imao drugove kojima su oba roditelja bila zaposlena, na primer doktori, ili, ili, ili radnici u državnoj upravi ili, ne znam, u pravosuđu. Možda ne oboje, ali kod jednog dobrog dela mojih drugara i drugarica, [roditelji] su bili profesionalci, bili su ljudi uključeni u različite poslove, različite profesije. Sad ne znam što se tiče oba roditelja, ali u većini slučajeva barem je jedan roditelj bio profesionalac.

Aurelja Kadriu: Jel se vaš otac bavio fotografijom akademski ili samo zanatski?

Veton Nurkolari: Ne zanatski, moj otac je to imao kao zanat jer na Kosovu nije postojala škola fotografije, u stvari ne postoji ni danas. Ali moj otac je učio zanat od možda najboljeg fotografa u Prizrenu, ali ne samo u Prizrenu nego i šire, kod Faika Šarija. Izvanredan profesionalac i patriota, vršnjak i prijatelj Ibrahima Fehmiua, oca Bekima Fehmiua. Učio je od njega do momenta kad je Faik Šari emigrirao u Tursku, bio je radnik. I u trenutku kada su se Faik i njegova porodica preselili, emigrirali u Tursku, moj otac je nasledio u nekom obliku i naziv i firmu, takozvanu Foto “Šari”, i to je nastavio sve do, skoro, do svoje smrti. Ali, u međuvremenu, moj otac je diplomirao fotografiju i 1957. godine imao je diplomu kao diplomirani fotograf, iako to nije bila diploma kako se danas dobija po školama, ali... nešto poput prakse, gde si, gde ste imali pravo pred stručnom komisijom da dokažete svoje veštine i steknete diplomu, i imao je diplomu {rukama pokazuje veličinu} sećam se iz 1957. godine.

Aurelja Kadriu: Da li je kod vas u kući bilo puno aparata, mnogo fotografija?

Veton Nurkolari: Da, bilo je aparata normalno (smeši se). Kamere, aparati, sve što se tiče fotografije. Ali jedno od mojih najranijih sećanja na fotografiju je zapravo bilo nešto što sam tada video samo nakratko do... sad se baš ne sećam, ali je tata dolazio kući, imao je jednu veliku kutiju {opisuje rukama} sa jednim natpisom petice na kutiji, posle sam shvatio da je to bila kutija nekih bombona, ali velika metalna kutija, otprilike ovalika {pokazuje rukama veličinu} i unutra neke male flaše, i, i neke male kesice, u svakoj su bile neke hemikalije. Prah u različitim bojama, koje je merio svaki put perfektno.

Imao je jednu čudnu vagu, sećam se i te vage {rukama opisuje oblik}, vaga u kojoj je on postavljao komade papira kako bi merio, najmanje desetak, možda čak i više hemikalija, nešto vrlo malo. Onda je to mešao jedno po jedno {kao da meša nešto rukom} da dobije rastvor koji je potom koristio za razvijanje fotografija i filma. Alhemičar! Meni se činio kao neki, neki, neki, ne znam kako da nazovem. Ne znam, ne znam... kao detetu mi nije bilo jasno šta se tu dešava. Merio je nešto, jedan, dva, tri, četiri {kao da nešto odvađa}, zatim jedan po jedan dok se ne rastvori {kao da nešto sipa i meša}, rastvori prvu, pa drugu, posle treću.

Imao je knjigu {kao da otvara i lista}, i svaki, svaki put se konsultovao koliko grama za koje hemikalije praviti rastvore, knjiga je takođe bila deo te velike kutije, bila je tu unutra (smeje se), sa nekim beleškama. Posle, kad si mogao da nabaviš spremne rastvore, to više nije radio, ali to je nešto čega se sećam, i to su prve uspomene što se tiče fotografije. Takođe se sećam kad je doneo spremne fotografije kući, da uradi poslednje pranje i da ih osuši, nije ih sušio u lokalu jer je mašina, tu je bila neka mašina gde si mogao da sušiš na obe strane {opisuje rukama}, gde su se lepile fotografije i onda je izgledalo kao kad pečeš hleb (smeši se).

To su prva sećanja što se tiče fotografije. Pre nego što sam počeo da odlazim u njegovu radnju i pre nego što sam posle postao deo njegovog posla za dugi niz godina.

Aurelja Kadriu: A majka, kakav je uticaj majka imala kao učiteljica?

Veton Nurkolari: Majka, majka je bila učiteljica jedno kratko vreme, ja se ne sećam kad je ona bila učiteljica. Bila je učiteljica u Suvoj Reci u osnovnoj školi jedno kratko vreme. Ja sam to čuo jer je moj ujak bio profesor matematike, prvo učitelj pa profesor matematike, bio je duže vreme u Tehničkoj školi ovde. Ali sam čuo od mog ujaka, jer majka nije mnogo pričala. Rekla je: "Da, tada me je tata zamolio da nađem bratu neki posao". Ali je radila kao učiteljica pre nego što se udala, što je bilo nešto retko za to vreme, '50. sigurno. Dakle, negde pre '55, pre '60. Jer se udala krajem '50-ih.

Aurelja Kadriu: Zašto je radila toliko kratko, možda... ili samo izbor tog vremena?

Veton Nurkolari: {podiže ramena} Nisam siguran (smeši se), nisam siguran, ali znam da je radila jedno kratko vreme kao, kao učiteljica. Posle kad se udala, bila je domaćica i, znači, celog života je pazila nas, i kuću. Jedna majka, kao većina majki, koja je mnogo vezana za decu i tako.

Aurelja Kadriu: Kako je bilo vama, ja znam da se u to vreme više igralo u privatnim prostorima, kakav je za vas bio javni prostor, da li ste nekad izlazili u naselje, van dvorišta?

Veton Nurkolari: Da.

Aurelja Kadriu: Kako je bilo u naselju?

Veton Nurkolari: Da, izlazili smo po naselju. Naselje je bilo interesantno, malo drugačije nego sad. Bilo je mnogo više prostora za igru nego danas. Jer je sad ispred kuće park kroz koji prolazi puno ljudi, ali ja ne vidim da se deca tu igraju. Možda se to mnogo promenilo, mi smo se dosta igrali, znači izašli bismo iz dvorišta i bio je jedno, da tako nazovem veliko dvorište naselja, kao neki trg, polu zatvoren. Većina ljudi u Prizrenu ne zna, ali to je bio prelep trg, sa pijacom u centru trga, i bila je mlečna pijaca u Prizrenu, sir, mleko i druge mlečne proizvode.

Čak i oko te pijace bila je pijaca za voće i povrće, prodavalo se na ulicama i sredom se pravila velika gužva, nered, ljudi su dolazili da kupuju. I nekada smo se jako zabavljali, voleli smo da se motamo tamo gde je bilo mnogo ljudi, i (smeje se) i gledali smo svu tu gužvu. Dakle, bilo je i to drugo mesto, oficirska zgrada. Dakle, imali smo dosta prostora za igru. Povrh svega je bio i prostor oko škole, koji je jako blizu kuće, kada smo hteli da igramo fudbal i tako to, išli smo u školu gde smo se i igrali (smeje se). Imali smo dovoljno prostora koliko se sećam.

Aurelja Kadriu: Kad ste išli u osnovnu školu i gde?

Veton Nurkolari: Išao sam u osnovnu škola koja se tada zvala “17. novembar”, koja je, ne znam, 300-400 metra od kuće gde živim, ali putem možda malo duže. Ali, bilo je i nekih prečica, preko nekih kuća, od jedne kuće do druge do treće, i odmah bismo izašli kod škole. Tako da smo koristili to (smeje se), ali je bilo relativno blizu.

Aurelja Kadriu: Kad je to bilo, ‘68-‘69?

Veton Nurkolari: Ja sam išao školu od ‘68. do ‘76, da.

Aurelja Kadriu: Čega se sećate iz osnovne škole? Mislim, pošli ste osnovnu školu ‘68, to je neka specifična godina, vrlo interesantna.

Veton Nurkolari: Ničeg se ne sećam iz te ‘68. (smeje se)

Aurelja Kadriu: Normalno, ali onako...

Veton Nurkolari: Iz tog vremena se sećam neke radosti zbog škole, znam da sam bio veoma srećan, ali ne znam zašto, ali sve to u vezi sa školom mi je bilo jako interesantno i jedva sam čekao da idem u školu svaki dan. Sigurno zato što sam voleo da se igram, nije da je bilo u vezi sa, sa, sa učenjem i drugim stvarima, to je došlo kasnije. To je bio deo, dakle tih godina smo bili, ako mogu da kažem, bezbrižni. Nismo znali za svetske probleme i šta se dešava, atmosfera je bila relativno mirna. Tako da se nama činilo dobro, dosta interesantno i mnogo... samo da se igramo, da radimo nešto, da budemo s društvom. Prvo nas je majka vodila u školu, dok smo, dok nismo naučili kako treba da idemo (smeši se), dolazila je i čekala da se vratimo zajedno, onda me je sestra vraćala iz škole, jer je ona starija. Ali u međuvremenu, ne znam, u trećem, četvrtom razredu već smo počeli sami da idemo i da se vraćamo, i tako.

Aurelja Kadriu: Kakvu strukturu su imala odeljenja, da li su odeljenja bila odvojena, znači Albanci, Srbi, Turci?

Veton Nurkolari: Da {klima glavom}.

Aurelja Kadriu: Bila su odvojena?

Veton Nurkolari: Da, u toj školi je bilo odeljenja... albanskih, srpskih i turskih. Dakle, tada su odeljenja bila odvojena.

Aurelja Kadriu: Vi ste učili na albanskom, zar ne?

Veton Nurkolari: Ja sam učio na albanskom, da.

Aurelja Kadriu: Osnovna škola je obično period koji nije baš da se pamti i čudan je. Ali srednja škola, i posle bi htela da nam pričate o tome kad se počeli da odlazite u radnju kod oca? Prvo želim da se malo zadržamo na srednjoj školi jer je vrlo važno. Da možete da nastavite... kako se to nastavilo?

Veton Nurkolari: Okej, srednja škola... ovako, ja sam hteo da idem u gimnaziju kao većina u onoj grupi sa kojima sam bio u školi. Bilo je, ne znam, kao neko postignuće i otišao sam i upisao se u gimnaziju, bio sam primljen u gimnaziju, i kad sam se upisao, trebalo je odmah da se upišem u... jer su bila samo dva smera. Nije bilo nekoliko smerova, ali si morao da se orijentišeš, da li želiš da budeš na jezičkom kako se tad zvao ili na prirodnom (smeši se). Tako da smo se većinom upisali na prirodni smer, onda neko nije upao zbog nekih rezultata, ali ja sam završio prirodni smer u toj grupi, sa većinom mojih drugova i drugarica iz odeljena.

U gimnaziji, koja je tada bila kao neki *Stanford University* (smeje se), u to vreme je stvarno bilo kvaliteta i profesora... neću da potcenjujem kako je sada, ali je to bio drugi nivo. Tako da, lično mi je vreme koje sam proveo u gimnaziji mnogo pomoglo i nekako je zadovoljilo moju potrebu za obrazovanjem. Tako da, kad sam otišao na fakultet, činilo mi se suvišno i odmah sam napustio fakultet (smeši se). Dva puta sam pokušao da studiram, dva puta sam položio neke ispite, ali kako sam rekao, nisam imao potrebe za dodatnim obrazovanjem, nije me tada privlačilo. Bio sam ubeđen da sam učio toliko koliko sam hteo u gimnaziji (smeje se). I nikad se nisam pokajao.

Aurelja Kadriu: Neko specifično sećanje iz doba gimnazije, to je vreme kad počinje vaša generacija, znam jer ste isto godište s mojim ocem, gimnazija je bilo vreme kad je počeo rokenrol, počeo je...

Veton Nurkolari: Da, mnogo toga je počelo u gimnaziji. Od, od Bitlsa na primer, imao sam druga koji je bio veliki fan Bitlsa, i imali smo ploče i gramofone u razredu. Za vreme odmora, ili ako bismo gubili neki čas, mi smo slušali muziku tu na času, to su neka sećanja. Jedan kafić se otvorio blizu gimnazije, tako da smo često bežali sa časa kako bismo provodili vreme u kafiću slušajući muziku. Prve žurke smo pravili po kućama u vreme kad smo bili u gimnaziji. Tada se rodila neka, neka sloboda ili pokušaj da budemo što slobodniji. U osnovnoj školi mi to nije trebalo, niti sam pokazivao takvu želju.

Međutim, želja da se malo pobunimo i da pobegnemo od nekih, ne znam, normi i stigmi porodice i društva je počela u vreme gimnazije. I radili smo dobre i loše stvari, ali to je period, period nekog oslobađanja. I ja sam imao sreću da su te godine bile relativno mirne. Odmah po završetku škole, čak i kada sam otišao u vojsku, počelo je nešto, kako se kaže, početak mnogih promena, mogu reći i pogoršanje situacije. Ali sve do 80-ih, kada sam završio srednju školu, bilo je to vreme bez briga, mogu da kažem. Jedina briga nam je bila kako da nam bude bolje. I imam mnogo zanimljivih sećanja iz gimnazije.

Aurelja Kadriu: Kakve su bile te kućne žurke, kako ste ih organizovali? (smeje se)

Veton Nurkolari: (smeje se) Da, ustvari, mi smo morali da pravimo žurke po kućama zato što nije bilo uobičajeno da se žurka pravi negde napolju, bilo je jeres izlaziti po kafićima. Ionako nije bilo puno kafića, nije bilo nekih mesta, tako da smo mi pravili žurke, neko bi slavio rođendan, neko ono, ovo. Tako da, ko god je imao neki prostor, organizovali bismo se, neko bi kupio piće, muziku, zvali smo ljude i pravili smo *house party*. Bile su poznate (smeje se) te kućne žurke, nismo ostajali do kasno jer niko od nas nije smeo, devojke naročito. Ali bili smo zajedno i tako, uobičajene žurke, muzika, neko je s nekim plesao {spaja ruke kao da se grli}, imao si neku simpatiju, i sad kako da joj se približiš, da li da pričaš, kako da pričaš, šta da radiš? (smeje se) Takve stvari, malo naivno u to vreme, ali takva su bila vremena.

Aurelja Kadriu: Kakva je bila muzika, osim Bitlsa koje ste pomenuli, interesuju me i druge grupe, druge vrste muzike i šta je to predstavljalo za vas, ali i sada kad gledate u retrospektivi?

Veton Nurkolari: Pa vidite, tada su se meni lično manje-više sviđale sve vrste. Ovo su, kako kažu, prve formativne godine, tako da nije da smo mnogo znali o Stonsima, Bitlsima ili... koja god muzika da je bila, mi smo bili zainteresovani. Ovde gde je hotel "Theranda" {pokazuje levo} bila je jedna terasa koja više ne postoji, terasa je nekad bila poznata, jer je bilo *live* muzike, i ponekad bismo pokušavali uveče jer nisu nam uvek dozvoljavali da uđemo. Stajao je neko tu na stepenicama i gledao nas: "Ne, ne može, jako ste mladi", ponekad bismo s nekim ulazili da slušamo Lumnjanse, to je bila neka grupa, jedna od prvih autohtonih grupa iz Prizrena, svirali su pop i rok i ponekad rokenrol. Neka, neka mešavina Ljuljete Ćeku kao pevačica, Nijazi Butući na gitari, ko je još bio, i Daut, pokojni Daut na bubnjevima, *drums* {kao da svira bubnjeve}.

Zanimala nas je i ta vrsta muzike, dok se nije rodilo interesovanje za disko muziku (smeši se). Disko muzika je nešto interesantno za glavni grad, jer je ovde postojala jedna diskoteka i kroz diskoteku smo se upoznali sa disko muzikom. I na kraju krajeva, '70-ih je bio bum disko muzike, tako da smo mi ušli u disko, hteli ne hteli. Često sam, ne često, ali brzo sam izašao iz disko muzike jer su počeli da me zanimaju drugi žanrovi muzike, kao rok, pank i mnogi, mnogi drugi. Ali tih godina, mogu reći kraj '70-ih nas je gurao sve više i više prema disko muzici. I voleli smo da plešemo, da idemo u disko, da plešemo uz tu muziku, ali počele su i neke stvari da nas zanimaju, šta ja znam, puno nekih...

Na primer, ja se sećam kad, kad je izašao *Rapper's Delight*, što mislim da je prva hip-hop pesma i istoriju [hip-hop] muzike. To je... kad je izašla bilo je kao disko, jer su prvo puštali po diskotekama (smeši se). Ali, danas se smatra prvom pesmom, pesmom koja je na scenu donela i rep i hip-hop. Imali smo priliku, na primer, ovde da je slušamo, po diskotekama. Ne po diskotekama, jer je ovde bila samo jedna diskoteka.

Aurelja Kadriu: Gde je bila ta diskoteka?

Veton Nurkolari: Ovde je bila kod {pokazuje levo}, mi je zovemo zgrada “Progres”, to je jedna zgrada, ova zgrada kada uđete u centar grada, to je najviša zgrada, preko puta, ispred hotela “Theranda”, u njenom podrumu {pokazuje dole}. Imala je jedan neverovatan ulaz, kao, kao da je u Njujorku, kao u Bronksu. Jedan polu lavirint kako bi se stiglo do diskoteke. Ali diskoteka je bila prava diskoteka, sa didžejom, sa šankom, sa mestom za igranje, mesto za neke separee, i te stvari. Za Prizren krajem ‘70-ih to je bilo neverovatno mesto.

Aurelja Kadriu: Zanima me, pošto ste pomenuli disko, da li je diskoteka došla kao odgovor na to što ste vi počeli da slušate muziku, ili ste vi počeli da slušate muziku u diskoteci (smeje se)?

Veton Nurkolari: Ne, ja sam počeo da slušam muziku pre nego što sam počeo da idem u diskoteku.

Aurelja Kadriu: Mislim kao generacija, kažem, koja vrsta muzike, da li je to bilo, da li je to stvorilo disko kulturu ili je ona već postojala?

Veton Nurkolari: Za Prizren verujem da jeste. Zato što je to bilo jedno od retkih mesta, čak i jedino mesto gde si mogao da odeš i slušaš muziku, plus da plešeš. Nike bilo drugih mesta. Krajem ‘70-ih, Prizren je imao dva ili tri kafića i to je bilo to. U centru grada u Šadrvanu su bile dve velike kafane, gde si mogao da slušaš *live* muziku {kao da svira gitaru} ali sa pevačicama sa nekim pesmama {kao da pije} kafanskim, da tako kažem. I jedino drugo mesto gde si mogao da odeš sa porodicom je bila terasa hotel “Therande” gde je bilo *live* muzike sa grupama iz Prizrena.

To je bilo to, nisi imao mnogo izbora ako si imao 15, 16, 17 godina. Sve je bilo sporadično, jedino mesto na koje si želeo da ideš je bila diskoteka i pokušavali smo da idemo kao jako, jako mladi, to je bio cilj i namera, da uveče izađemo u diskoteku. Dve stvari smo imali: bioskop ovde i diskoteka {pokazuje levo-desno}. To su bile u gradu dve najosnovnije stvari tih godina.

Aurelja Kadriu: Kad ste počeli da idete u bioskop?

Veton Nurkolari: Počeo sam redovno da idem u bioskop, ne znam, možda sam imao 15 godina. Možda i ranije, da, išao sam i ranije jer su nas u osnovnoj školi vodili u bioskop. Bila je neka tradicija, bio je red da s vremena na vreme tako organizovno dolazimo i gledamo filmove. Naročito partizanske filmove, kako su se tada zvali {prstima pod znacima navoda}. Dakle, filmovi o Drugom svetskom ratu između, u većini slučajeva između partizana i Nemaca, i većinu smo gledali organizovano od strane škole.

Ali, mnogo me je zanimalo bioskop i došao sam u ovaj bioskop, ali postojao je i drugi bioskop gde je, gde je centar “Evropa”, to je bio više *run down* bioskop, malo alternativniji bioskop. Ne toliko veliki, manji, ali sa vrlo interesantnim repertoarom za to vreme. Ja sam voleo da gledam vestern filmove, jer su pokazivali veliki broj vestern filmova i za mene su vestern filmovi bili najosnovnije otkriće za to vreme. Najbolja stvar koju sam otkrio (smeje se) u to vreme su bili kaubojci, kako smo ih tada zvali.

Aurelja Kadriu: Da li postoji neka priča o poreklu vašeg interesovanja za bioskop uopšte ili kako je sve počelo?

Veton Nurkolari: Sada kad pogledam unazad, tada nisam ni pomislio da će doći vreme kada ću se baviti bioskopom kao što se sad bavim. Mogu da kažem da je mene bioskop iskreno zanimao, ja sam mnogo voleo da gledam filmove. Nešto kasnije sam shvatio, kad mi je otac umro, shvatio sam da je i on imao neko interesovanje za bioskop. U tolikoj meri da kad je imao radnike u, u radnji, neki radnici koji su radili, svake srede je išao zajedno sa radnicima da gledaju film, barem jednom nedeljno.

Ja sam to kasnije saznao, nikad nisam razgovarao s ocem o tim stvarima. Ali, sećam se kad sam išao kao dete kod tate u radnju i molio sam ga: “Daj mi dva dinara da odem da gledam film, stigao je novi film?” Na putu od kuće do radnje je bio jedan veliki bilbord {opisuje rukama} sa posterima filmova i ja sam često tu stajao i gledao koji je sledeći film, da li tu ima nešto što me zanima ili me ne zanima? Ali većina filmova me je zanimala i išao sam često.

Aurelja Kadriu: Da li je bioskopska publika bila velika?

Veton Nurkolari: Da {klima glavom}, ako uporedim sa današnjim vremenom i ovim poslednjim godinama, zato što nije bilo druge zabave, publika je bila neverovatna. Do te mere da nije bilo lako kupiti kartu čak i ako ste imali novca. Morao si da čekaš red, ili da kupiš kartu od nekog drugog (smeši se). Ali, često su sale bile prepune. Ovde je bila tradicija, ne samo mladih nego i stariji ljudi, da idu s porodicom, da idu da gledaju film i posle filma da se prošetaju, naročito leti. Plus, srećom, Prizren je imao bioskop na otvorenom i bilo je atraktivno za ljude i da tokom leta danju ili noću dođu i pogledaju film u, u bašti ovde {pokazuje levo}. Mi smo zvali baštom [bioskop] “Bistricu”.

Drugi Deo

Aurelja Kadriu: Pomenuli ste da ste mnogo boravili kod oca u radnji, da li ste i vi počeli da učite zanat? Mislim, kako je počelo?

Veton Nurkolari: Ja sam počeo, ali ne sa idejom da naučim zanat, nego samo da pomažem, jer mu je bila potrebna pomoć. Tako da sam polako počeo da učim i zanat kako bih mogao da mu pomognem. Nisam dospeo, logično je da nisam odmah počeo da slikam jer sam bio mali. Nije baš toliko lako da nekome poveriš da slika. Tako da sam počeo da učim druge stvari, da sečem fotografije {kao da seče makazama}, da ih klasifikujem, polako sam učio da ih razvijam, da ih štampam, kući sam sušio fotografije {opisuje rukama}. Sve ovo drugo sam učio polako sve dok sam naučio i da slikam, sve dok nisam došao u određene godine i dobio samopouzdanje da stanem iza tog aparata i slikam.

Samo da vas podsetim da su kamere tada bile pola {pokazuje rukama veličinu}, nešto veće od mene. Prvi put kada sam slikao, popeo sam se na stolicu jer nisam bio dovoljno visok da bih mogao da vidim, pa sam morao da se popnem na stolicu da bih mogao da vidim u kroz {rukama formira četvorougao} ono ogledalo, onaj prozor, onoga što slikam. Ali onda sam učio sve više i više, i pomagao sam, i radio sam, i nakon što je moj otac prestao da radi u radnji, ja sam radio do 2007-2008. godine.

Aurelja Kadriu: Pravili ste fotografije do 2008.?

Veton Nurkolari: Da (smeši se).

Aurelja Kadriu: Kakve su bile usluge, interesantno, nisam znala da ste radili toliko dugo (smeje se)?

Veton Nurkolari: (smeši se) Da, pravio sam svakakve fotografije. Mislim, radnja je bila klasična fotografska radnja, gde smo slikali za sve potrebe. Fotografije za dokumenta {broji na prstima}, razvijali smo fotografije, dugo vremena smo imali crno-bele slike. Posle nekog vremena slike u boji, pružali smo i usluge za porodična slavlja, svadbe, čak i, i za sahrane, ali vrlo malo, ali i tu smo slikali (smeši se). Radili smo sve ono šta jedan fotograf radi.

Aurelja Kadriu: Pre ovog modernog vremena, tada kada ste bili mali i kada ste slikali zajedno s ocem, ko se sve slikao i koji su bili razlozi sa slikanje?

Veton Nurkolari: Uglavnom su dolazili za potrebe dokumenata. Odnosno, za svaki dokument tog vremena, što je drugačije nego danas, trebalo je da imaš fotografiju, za ličnu kartu, pasoš, vozačku dozvolu i razne knjižice. Tadašnje vlasti su tražile fotografije i jedini koji su mogli da fotografisu su bili fotografi. Za taj deo mogu da kažem, dakle najvažniji deo posla za jednog fotografa su bile slike za dokumenta kao prvo, i slike za uspomenu. E sad, slike za uspomenu su mogle biti porodične, slike za dvoje, za parove, za svadbu, pre svadbe, {broji na prstima} posle svadbe, slike tokom svadbe, slike u, u nošnji, te vrste slika. U većinu slučajeva slike za uspomenu, kako bi se ovekovečio trenutak.

Znači, ljudi su voleli da se slikaju kako bi ovekovečili uspomenu, ali tada skoro da uopšte nisu postojale video-kamere, i jedini alat kojim bi mogla da se sačuva uspomena bile su slike. Tako da, potreba za slikanjem je bila mnogo veća nego danas i ja kažem da je analogna fotografija umrla onog momenta kad je čovek mogao da vidi sebe na ekranu gde se slikao. Nije umrla, ali je vrlo važan momenat u vezi s tim kako se fotografija doživljava i kakva je potreba za fotografijom. Mi danas slikamo telefonima i istog momenta imamo potrebu da vidimo kako smo ispali, sa pojavljivanjem digitalne fotografije i kada odmah nakon fotografisanja imate fotografiju, priliku da vidite fotografiju, to je ključan trenutak, po mom mišljenju, kada potreba za... ili, ili kad je analogna fotografija, slobodno mogu reći, počela da nestaje.

Drugačije je bilo i ako ste sami slikali i ako ste išli kod fotografa, od momenta kada ste se fotografisali do momenta kad ste videli sliku moglo je da prođe dan, dva, tri, pet, dakle dani. I bilo je... taj momenat da sačekaš da vidiš kako si ispao. Ja sam s druge strane, viđao mušterije svaki dan i, ne znam kako da kažem, posmatrao sam kako oni reaguju kad uzmu i vide svoje slike {gleda ruke}, “Aaa {onomatopeja} ovako onako...” Ili momenat očaja kad nije ništa ispalo. Jer su kod nas često donosili filmove koje nisu znali da dobro stave u aparat, i kad bi doneli ništa od toga ne bi bilo. To je trenutak, to su izuzetni trenuci očaja ljudi kad vide da nema ništa sačuvano od onih momenata što su mislili {kao da slika} da su slikali.

Aurelja Kadriu: Da li je u prošlosti, da li je bila to skupa usluga, zanima me da li je porodično slikanje i slikanje za uspomenu bilo privilegija bogatih?

Veton Nurkolari: Da, donekle da. Nije da su samo bogati mogli da se slikaju, jer tada je podela između bogatih i siromašnih bila mnogo manja nego danas. Danas imamo mnogo slojeva siromašnih, koji su stvarno siromašni, i sloj {diže ruku}, manji sloj onih koji su veoma bogati. U to vreme je bilo više ljudi koji su imali, ali nije bilo ljudi koji su bili mnogo bogati. Čak i onaj ko je bio siromašan je mogao da sebi priušti neku fotografiju.

Ali ne znam kako da se, kako da se, kako da se izrazim i da kažem da je tada fotografija bila pristupačna za veći, veći broj ljudi. Sad ne znam sliku sa čime da uporedim, ako uporedimo sa, na primer, telefonom i nije neko veliko poređenje jer svako ima telefon, ali ne znam kako da uporedim. Bila je, bila je pristupačna za, za većinu. Iako to ne može svako da priušti, jer ako ste hteli da to uradite sami, morali ste da imate uređaj koji je bio investicija. Onda si morao da imaš, da kupiš film za razvijanje, to da platiš, ali nije bio veliki trošak.

Aurelja Kadriu: Gde vam je bila radnja?

Veton Nurkolari: Radnja nije bila daleko odavde, sa trga Šadrvana {pokazuje rukom} i ulica koja te vodi prema, prema crkvi. Između katoličke i pravoslavne crkve, ako znate gde je “Kinez”, odmah ispod “Kineza”.

Aurelja Kadriu: Da, da. Zanima me fotografija u boji kad je došla, verovatno se sećate kad je došla u Prizrenu, kakav je to bio trenutak za vas?

Veton Nurkolari: Znao kako treba razlikovati kad je stigla fotografija... neke slike u boji su stigle ranije od mogućnosti da fizički imate slike u boji zbog ljudi koji su živeli u inostranstvu. Ja se sećam da sam neke prve slike u boji video kod jednog našeg rođaka koji je živio u Kanadi, on nam je slao neke {rukama formira četvorougao} polaroid slike u boji, za mene su to bile prve slike koje sam video iako sam bio dete.

Prve fotografije koje su pravili ljudi, dakle stanovnici Prizrena štampane su, u stvari napravljene su u Prištini. Jer je prvu mašinu za štampanje fotografija u boji doneo moj otac, trudiću se da se setim godine... ali pre toga, fotografije u boji je razvijao foto “Neša”, jedno duže vreme, bio je sistem kako poslati filmove koje su razvijali i onda smo ih uzimali sutradan ili posle dva dana. Tako da smo imali ciklus dva puta nedeljno da odemo do Prištine da uzmemo razvijene, to je bio period, to je sigurno godinama trajalo sve dok sam ja nekako ubedio oca da je vreme da investiramo u mašinu i posle sam otišao u Beč i u Zagreb, i u Beč. Onda smo se organizovali, doneli i montirali smo prvu mašinu unutar radnje.

Aurelja Kadriu: Otišli ste sami u Beč, putovali ste?

Veton Nurkolari: Da.

Aurelja Kadriu: Ispričajte nam kako je bilo, mislim volim da znam više o putovanjima sa misijom jer tada ih nije toliko bilo. Kakav je bio Beč?

Veton Nurkolari: Pravo da vam kažem, nisam puno toga video od Beča, jer sam ja otišao u Beč u “Kodak” na obuku. Mašinu smo kupili preko posrednika, firme iz Hrvatske, ali sa sedištem u Austriji. Sve smo sredili, ali to je bilo vreme kada je dolazila mašina koju niko na Kosovu nikada nije video, pa ni ja, a ja sada moram da radim sa tom mašinom. Nisam znao, ideju... nisam znao šta se radi, kako se radi. Išao sam nekoliko puta kod, kod “Neše”, ali to je bilo toliko komplikovano kao laboratorija sa puno stvari. Kad, kad smo potpisali ugovor i završili deo plaćanja, dogovorili smo se da nam posrednička firma osigura obuku nekoliko dana u “Kodakovom” centru u Beču. Tako da, ja sam otišao u Beč, u stvari otišao sam u Zagreb, iz Zagreba sam otišao vozom za Beč. I desili su se neki zanimljivi trenuci koji čoveku ne padaju na pamet da se mogu dogoditi. Ja sam stigao u Zagreb i u Zagrebu je bila jedna ogromna masa ljudi.

[Intervju se prekida]

Tu sam se ukrcao u voz i otišao za Beč i u Beču sam bio u “Kodaku” nekoliko dana, ceo dan obuka za taj posao. Kad sam hteo da se vratim, otišao sam, ukrcao sam se opet u voz da se vratim u Zagreb jer sam imao i avionsku kartu iz Zagreba da dođem u Skoplje, i pre toga sam morao da obavim špediciju, da nešto platim i da ukrcam mašinu u kamion kako bi je odvezao u Prizren. Kad sam hteo da se ukrcam u voz, nisu mi dali kartu, rekli su: “Ne, nema voza... počeo je rat” (smeje se). Onda sam shvatio da je počeo rat u Sloveniji (smeje se). Nisam imao ideju šta se dešava, bili su nemiri i sve to, ali nisam smatrao da će toliko brzo sve da se desi i da jugoslovenska armija može da uđe u Sloveniju da zatvori sve granice.

Voz iz Beča do Zagreba prolazi kroz Sloveniju, tako da nije bilo ni voza {tapše}. Tako da sam nekako našao avion i došao sam avionom iz Beča. U Zagrebu smo brzo ukrcali mašinu u kamion sa

registracijom iz Ohrida koliko se sećam, i ja sam jedva našao drugi avion da odem do Skoplja. Bili su neki zanimljivi momenti, ali slučajno, ne da...

A Beč taj prvi put nisam video, nisam toliko video ali kao mlad sam mnogo putovao po Evropi i zajedno sa nekim mojim drugarima ovde, bili smo skloni da istražujemo mogućnosti i... Neko nam je rekao da postoji mogućnost da putujemo sa *interrail*¹ kartom, tako da smo prvo otkrili *interrail*, onda nam je Evropa bila blizu. Ja sam nekoliko puta iskoristio, išao sam skoro po celoj Evropi, vozom sa... sa baš malo para.

Aurelja Kadriu: Da li je bilo lako putovati tada? Da li možete da nam ispričate gde ste išli i kojih godina, jer je jako bitno, jer za našu generaciju Evropa je jako, jako daleko. A za vašu generaciju i za mog oca u to vreme je bio jako blizu, na primer. Mnoge evropske zemlje koje su za mene izazov da stignem do njih, moj otac bi otišao samo na vikend, hteo je da ide i otišao bi.

Veton Nurkolari: Da, kao prvo treba razumeti da je tih godina put do Evrope bio kao svugde, tako da nije bilo viza. Sećam se da su jedino dve države tražile vize, ali i te vize si dobijao na granici, to su bile Grčka i Engleska. Za obe države si vizu dobijao na granici, i nije bilo nikakvih prepreka. Ti si mogao da putuješ kolima, autobusom, vozom, avionom ako si imao mogućnosti i putovao si slobodno. I mi smo jako dobro iskrotili tu mogućnost.

Ja sam putovao, imao sam 22 godine, 1984. sam napravio prvi *interrail* i putovao sam kroz, sad ću vam reći, kroz zapadnu Evropu, Austriju, Nemačku, Holandiju, Englesku, onda do Španije, Francuske, Italije, Grčke i nazad na Kosovu, i sledeće godine u Skandinaviju, kompletnu Skandinaviju, do Španije iz Španije nazad u Skandinaviju, tako da nam se Evropa činila jako blizu kad smo se ukrcali u voz i otišli. Voz bi te odveo, prvo {podiže kažiprst} bi kupio kartu koja je tada koštala, ako sad to prebacim u evre, negde manje od 200 evra. Dakle možda 300 evra, manje od 400 maraka. Jednomesečna karta za voz bilo gde u Evropi. I normalno (smeje se), to je bilo nešto što smo jedva čekali da iskoristimo, da vidimo. Putovali smo sa jako malo para, u većini slučajeva nismo plaćali nijedno boravište jer smo spavali u vozu. Putovali smo noću, danju smo posećivali grad, jeli smo ono što je bilo najjeftinije.

Aurelja Kadriu: Najjeftinije.

Veton Nurkolari: Noću opet u vozu, spavanje u vozu {tapše}, super.

Aurelja Kadriu: Kakvo je bilo to vaše društvo, kakvo ste društvo bili, ovako bliski?

Veton Nurkolari: Da, bili smo nekoliko drugova i drugarica, ali generalno drugari. Ali od tih drugova neki su bili slični kao ja, neki avanturisti. Tako da smo štedeli cele godine, svako je od nas nešto radio, na primer jedan od onih drugova je imao malu radnju gde je prodavao sladoled {kao da drži sladoled}.

¹ Karta koja se plaća po fiksnoj ceni i koristi se za posetu nekoliko različitih zemalja.

Onaj drugi je imao radnju gde je prodavao neke suvenire. Jedan drugi je radio sa svojim ocem, imao je hemijsko čišćenje (smeši se). Ali je svaki od nas nešto radio, svaki od nas je imao mogućnosti da, da nešto zaradi i uštedi. Sve dok se nismo setili da napravimo našu banku, ne ja nego neko od nas se setio i rekao: “Jel možemo”, rekao je: “kad se već viđamo svakog dana”, rekao je: “svaki od nas da ostavi neki novac”. I napravili smo banku, svakog dana smo ostavljali po pet dinara, ili pet maraka, nešto malo novca, ali ta ušteđevina od godinu dana je posle služila za jedan mesec (smeši se).

Aurelja Kadriu: (smeje se) Vrlo zanimljivo da skupljate novac, baš, baš dobra ideja. Da li je Prizren bila neka turistička destinacija u to vreme, da li ste to primetili, setila sam se kad ste pomenuli da je bila neka radnja sa suvenirima?

Veton Nurkolari: Suveniri koje sam pomenuo su više bili napravljeni od drveta {opisuje rukama}, ali nije bilo toliko turista kao sada. Toliko je bio mali broj turista da ste odmah znali ako bi došao neki turista. I kad bi došao neki turista, odmah smo svi znali: “A došli su neki Nemci”, šta ja znam, “Tri Nemca, jedna, dve Nemice su došle”. Trči da vidiš gde su oni, šta su oni (smeje se). Takva je atmosfera bila. Osim hotela “Theranda”, bio je još jedan mali hotel, više kao motel. Više ne postoji, ali bio je zanimljiv ambijent sa nekim kamp kućicama {opisuje rukama} blizu reke i kad bi turisti dolazili, išli su tu i mi smo išli da vidimo ko su ti turisti, ko je došao u Prizren (smeje se). Bila je čudna fascinacija strancima koji dolaze u ovaj grad, da ih vidimo, da ih upoznemo, da pričamo s njima. Mislim, to je sad prošlo, ali u to vreme je bilo zanimljivo, jer bi se jako brzo pročulo ako bi neki turista došao u grad.

Aurelja Kadriu: Gde ste služili vojsku koju ste ranije pomenuli?

Veton Nurkolari: Vojsku sam služio u Manastiru i u Ohridu. Manje-više u istom periodu, prvu polovinu u Manastiru, Bitolj se zvao tada, i drugu polovinu u Ohridu.

Aurelja Kadriu: Kako je bilo?

Veton Nurkolari: Ali u mnogo nezgodnom trenutku(smeje se). Kad sam otišao u vojsku, imao sam 19 godina, odmah nakon srednje škole. Nisam ništa ni znao, niti sam bio pripremljen kao većina iz moje generacije. Ali nas je uhvatio neki novi zakon i koliko znam mi smo bili prva generacija koja je otišla u vojsku odmah nakon srednje škole, pod uslovom da budemo u vojsci godina dana i da se vratimo na fakultet i nakon fakulteta da se vratimo i završimo obavezno još tri meseca zato što je vojni rok bio 15 meseci. Tada mi se činilo da sam premlad da idem u vojsku, kao 19-godišnjak, iz slobode koju sam imao u porodici i u društvu i sve, u jedan, jedan rigorozni sistem (smeje se), gde... ali to je bila jedna stvar. Druga stvar je bila, neprikladna stvar je bila da smo vojni rok služili tokom 1981. godine, kad su se desile prve demonstracije na Kosovu i kada se radikalno promenila ta neka percepcija Albanaca u vojsci.

[Intervju se prekida]

Aurelja Kadriu: Pričajte nam malo više o vojsci.

Veton Nurkolari: Okej.

Aurelja Kadriu: Ostali ste godinu dana i kako vam je bilo da iz srednje škole odete u vojsku?

Veton Nurkolari: Pa nije bilo lako, znate kako, naučio si se da imaš neku udobnost, da tako kažem, 18-godišnjaka, u mnogim stvarima, išao sam u školu i radio sam malo s ocem u radnji. Ali imao sam dosta slobode, da radim šta hoću, da izlazim, i odjednom odmah nam se to promenilo i našao sam se nepripremljen u jednom mestu, prostoru, sistemu kompletno drugačijem, ali nakon nekog vremena, kako da kažem, adaptirao sam se. Još jednom kažem da je drugi deo vojske bio problematičniji, kad su se desile demonstracije '81. na Kosovu, i nas je to snašlo. I nije bio dobar osećaj, moram to da priznam, da budeš Albanac u ambijentu koji se skoro odmah pretvorio u neprijateljski.

Gledali su nas kao krivce iako ništa nismo uradili (smeje se), ali samo zato što si bio Albanac u to vreme ti si bio kriv, tako da sam jedva čekao da se vratim pravo da vam kažem, onda sam se brzo naviko ovde nakon vojske. Ali s druge strane, ta godina pošto je bila skroz drugačija, kad pogledam unazad, bila je i dosta korisna. Da se prilagodim rigoroznom sistemu, krutom sistemu discipline i svim stvarima koje ovde nismo imali i što mi se nije svidelo tada, ali to mi je kasnije pomoglo da shvatim neke stvari, jer u životu (smeši se) ti treba malo, malo discipline, da steknem neke veštine koje sigurno ne bih mogao da imam da nisam išao.

Aurelja Kadriu: Da li je bilo drugih Albanaca?

Veton Nurkolari: Da, bilo ih je dosta, da. Bilo je dosta Albanaca. Čak sam imao i neke drugove iz škole jer je bila takva sudbina da ih imam tu. To je bilo dobro, jer si mogao da provodiš vreme sa ljudima koje poznaješ, naročito na početku. Jer si se posle adaptirao, ali početak, prve nedelje su mi bile jako čudne tu, ali kad si upoznavao ljude jedva si čekao da dođe vreme, kad imaš malo vremena ili kad čekaš u redu za jelo, da se malo družiš i da pričaš svoj jezik i tako. Da budeš malo s ljudima koje poznaješ jer bilo je mnogo nepoznatih ljudi, iz svih delova Jugoslavije. I morao si biti obučen, obuven, da poštuješ neka pravila, neke stvari. Ali bili su, bili su oni, i to je bilo baš dobro da makar te prve nedelje provedeš sa ljudima koje znaš.

Aurelja Kadriu: Šta ste radili u slobodno vreme u vojsci? Da li ste mogli makar malo da okusite onaj život, da slušate muziku ili da...

Veton Nurkolari: Nisu nam dali da slušamo muziku, ja sam imao jedan tranzistor koji je bio jedini izvor (smeje se), informacija i malo muzike. Jedan mali tranzistor sa baterijom. Inače, nisu nam dali da slušamo muziku, ma kakvi! Ništa! Malo da se bavimo sportom, neki fudbal, da malo trčimo, da se

krećemo po kasarni, to da, ali i tu je bilo ograničenja i komplikacija. Ti si mogao da provodiš slobodno vreme, bio je jedan bife, negde gde si mogao da kupiš neko piće, nešto i tako. Nije bilo toliko mogućnosti. Ja sam se uključio u neku umetničku grupu, probali smo nešto da uradimo, dakle da iniciramo jednu pozorišnu predstavu i tako neke male stvari, da ne sedimo, jer mi je bilo glupo da tu sedim, kad nisam imao šta da radim ili samo da ležim, izgledalo je bez veze.

Aurelja Kadriu: Pričajte nam kakva je bila predstava?

Veton Nurkolari: Nekakva {gleda okolo}, ne znam, ne sećam se baš kakva je bila, ali znam da je bila u vezi nekog socijalističkog datuma, nešto u vezi toga, ne sećam se šta. Znam da smo sekli neka slova, {kao da seče sa makazama} od stiropora... neka predstava. Nešto polu-banalno (smeje se), da ne kažem revolucionarno, ali nešto u tom duhu.

Aurelja Kadriu: Onda kad ste se vratili iz vojske, rekli ste da ste hteli nešto da studirate, šta ste studirali?

Veton Nurkolari: (smeje se) Da, kad sam se vratio iz vojske otišao sam odmah na studije, studirao sam godinu dana ekonomiju i izgledalo mi je da je puno, nije mi se činilo interesantno i napustio sam odmah, i upisao engleski jezik i književnost, i tu sam završio prvu godinu i toliko.

Aurelja Kadriu: Zašto ste izabrali ta dva smera, kao prvu ekonomiju, zašto?

Veton Nurkolari: Ekonomiju sam nekako izabrao silom, a ne iz hira. Morao sam nešto da upišem kako bi mogao da, da izađem iz vojske ranije.

Aurelja Kadriu: Aha.

Veton Nurkolari: Ja sam hteo da studiram turizam, ali u to vreme u eks-Jugoslaviji bila su samo dva fakulteta, jedan u Ohridu, i drugi u Rijeci i izgubio sam...

Aurelja Kadriu: Rok.

Veton Nurkolari: Rok za prijemni ispit zbog neke male gluposti tokom, tokom gimnazije, jer je trebalo da... nisam mogao odmah da diplomiram, ali diplomirao sam u drugom roku i kasno diplomiranje mi je oduzelo mogućnost da se upišem, u stvari da se prijavim kako bih se upisao. Tako da, morao sam nešto da upišem da ne, da ne ostanem na vežbama 15 meseci nego 12 meseci, tako da sam upisao ekonomiju kako bih imao nešto upisano i da imam neku potvrdu {kao da piše nešto rukom} kako bih tri meseca ranije dobio otpust iz vojske. Tako je tada bilo, dvanaest plus tri su to zvali, sa potvrdom da si upisan na fakultet, mogao si da završiš vojsku tri meseca ranije, ali pod uslovom da se vratiš posle fakulteta i da završiš još tri meseca, što ja nikad nisam završio (smeje se).

Aurelja Kadriu: Da li ste živeli u Prištini te dve godine?

Veton Nurkolari: Ne, tada sam studirao dopisno, nikad nisam... samo sam išao po nekim predavanjima i ispitima, ali nikad nisam imao taj studentski život.

Aurelja Kadriu: Kakav je bio za vas taj život, minimalni studentski, putovali ste u Prištinu?

Veton Nurkolari: (smeje se) Putovao sam da, putovao...

Aurelja Kadriu: Da li su tada postojale redovne linije?

Veton Nurkolari: Da. Da, bilo je linija, da.

Treći Deo

Aurelja Kadriu: Pre nego što dođemo do '90-ih koje su širok period, želela bih da malo pričamo o, zanima me da li ste imali gramofon kod kuće, i da li ste imali... ?

Veton Nurkolari: (smeši se) Da, imam i priču o gramofonu, sad imam još tri gramofona. Da, imao sam jedan gramofon, u stvari mnogo toga se veže uz taj gramofon i tu priču o gramofonu. Prvi gramofon sam imao odavno, kad je moj otac prešao iz jedne radnje u drugu, i u toj radnji gde je moj otac počeo da radi, pre toga je tu bio servis za televizore, radio, TV servis se tada zvalo. I kada smo ušli u tu radnju, kad je otac tu ušao, bilo je puno starih pokvarenih televizora, radija i jedan gramofon {diže kažiprst} (smeši se). Ali taj gramofon je super radio i naravno, ja kao mladić, i još kako sam voleo muziku, odmah sam konfiskovao taj gramofon i doneo ga kući. Ali nisam imao ploče.

I na sreću, u Prizrenu je u to vreme postojala jedna, jedna radnja gde su prodavali ploče. Gde si mogao da kupiš ploče, ploče narodne muzike, ili jugoslovenske muzike, ali bilo je i ploča sa muzikom koja je mene zanimala. Tako da sam ja počeo da kupujem ploče i tu je započelo moje interesovanje za muziku. Posle nekog vremena sam počeo da kupujem ozbiljne ploče, da tako kažem, ploče koje su mene zanimale i tokom putovanja u međuvremenu sam kupio još jedan gramofon, i nakon nekog dužeg vremena sam kupio još dva gramofona. Tako da i dalje imam kolekciju gramofona kod kuće i veliku zbirku ploča. Ali na sreću ili ne znam kako već da nazovem, dobar deo te moje kolekcije je oputovao sa mojom ćerkom u Nemačku, koja je na neki način nasledila izvesnu ljubav prema muzici i ukus za muziku koju sam i ja slušao. Tako da, jedan dobar deo kolekcije je sada negde u Minhenu kod Anete (smeši se).

Aurelja Kadriu: Da li ste znali značaj gramofona, zanima me šta i danas u kad pogledate unazad, želim da razgovaram sa vama i u vezi vrednosti, šta je za vas značio gramofon tada, šta su danas za vas ploče i zašto ste i dalje ljubitelj ploča?

Veton Nurkolari: Pa u gramofonu je bilo sve (smeši se). Ja sam u srednjoj školi slušao muziku preko tranzistora i gramofona. Ali da bi znao koja je dobra muzika i šta je u trendu i zanimljivo, morao si da slušaš radio, jer ovde nisi toliko mogao da kupuješ muziku ili muziku koja se meni sviđala, prosto nije bilo. Nešto malo je bilo za one koji su putovali u inostranstvo, mogao sam nešto da donesem i sam kad sam putovao. Ali u srednjoj školi još nisam putovao, tako da sam slušao Radio Luksemburg kao i većina ljudi iz moje generacije. U dvanaest sati je bila neka top lista gde si mogao da čuješ koje su pesme, šta su hitovi u to vreme na svetu.

Tako da smo odatle manje-više znali koji šta hitovi i čak smo probali da snimamo nešto po kasetama, iako ti snimci nisu bili bog zna šta, nekad se dobro čulo, nekad se nije dobro čulo, tako se loše snimilo. Ali samo da imamo neku informaciju, to nas je tada održavalo, jedna poznata radio stanica, ja ne znam da li sada postoji, ali tada se zvala Radio Luksemburg, iako se emitovala iz Londona i postoji, emitovala je top listu pesama za koje se najviše glasalo, najpopularnije, pesme koje su na top listi. Dakle, manje-više smo mogli da znamo šta je u trendu. Ali posle nekog vremena sam počeo da kupujem ploče. Od putovanja sam počeo da štedim pomalo novca i da kupujem, da polako stvaram neku svoju kolekciju.

Aurelja Kadriu: Da li danas možete nešto da uradite s njima ili ih držite samo iz zadovoljstva?

Veton Nurkolari: Ne, držim ih. Pre nekoliko dana sam dobio pošiljku, pismo koje je neka vrsta pošte i otišao sam do pošte i video sam jedan mali paket i dobio sam u paketu dva albuma *Radioheada* koje mi je poslao prijatelj iz Njujorka, jer sam se negde sreo sa njim i video sam album *Radioheada*, ali nisam mogao da kupim jer to nije bila radnja nego nešto kao "Dit' e nat"², i video sam to u kolekciji, ali on se setio i poslao mi je, ne to nego nešto slično. To je kolekcija, ne znam, za mene ima vrednost, ne samo kao nešto odakle slušaš muziku, ali sam i nekako sentimentalno vezan za mnogo ploča, imam neke ploče koje su, kako mislim, sigurno imaju neku vrednost, ali za mene imaju veliku vrednost. Imam prvi singl *London Calling*, na primer *Clash*, Imam neke albume koji su retki, svojevremeno sam imao priliku da naručim iz Amerike u vreme Jugoslavije, da platim poštom i da stigne. Kao priliku koju sam nekako otkrio, čak sam i redovno naručivao ploče, negde 90-ih. Na primer, imam prvi album Nirvane, na primer, sa nekim pravopisnim greškama o kojima se sada priča da su vredne jer izašla je druga štampa kad su videli da ima grešaka, onda su ispravno odštampali, ali ja imam sa tim greškama.

Aurelja Kadriu: Aha, okej. Hoću da pričamo o konertima, Aneta i Andra su mi rekle da ste bili na mnogo koncerata i juče smo malo pričali o tome kada ste počeli da idete na koncerte i kako vam je bilo toliko važno da slušate *live* muziku, iako ste imali ploče.

² Kafe i knjižara u Prištini osnovana 2009. godine i kulturna platforma za muziku, književnost i film.

Veton Nurkolari: Ne znam tačno kad, zašto, ali sam dosta rano otkrio da su koncerti nešto drugo. Tako da, nakon prvog, drugog, trećeg, već mi je nekako porasla ljubav da idem da gledam uživo grupe koje sam voleo i uspeo sam da vidim dosta grupa, ne baš toliko, ali nije me mrzelo, išao sam, putovao sam samo za koncerte, nekad sam, nekad s nekim. Brat mi je živeo u Nemačkoj, tako da sam imao neku vezu i olakšanje, i mogućnost da putujem često do Nemačke sa autobusom ili s nekim, ne bih toliko skupo prošao jer sam imao gde da budem. I on voli koncerte kao ja, tako da smo često koristili priliku kad sam bio u Minhenu da odemo i pogledamo nešto. Ali išao sam i posebno. Jednom sam doputovao do Irske da vidim U2, pre mnogo vremena. Jednom sam otišao sa drugom da vidimo Dejvida Bouvija i *Pixies*, bez ikakve druge obaveze, ukrcali smo se na voz ovde, pokupili smo brata i otišli smo negde do Štutarta. Ponekad bi se desilo slučajno, *Radiohead* sam video polu-slučajno, jer sam se našao u gradu gde su oni bili i nabavio sam kartu. Nedavno sam otišao sa porodicom da vidim Nika Kejva.

Aurelja Kadriu: Nik Kejv.

Veton Nurkolari: Tako da i dan danas imam volju da idem i gledam koncerte. Sa Androm sam bio po drugi put da slušam *Kraftwerk*. Nika Kejva sam slušao tri puta, ali pre mnogo vremena... U stvari, kao vrlo mlad, i možda najveći koncert gde sam bio je Erik Klepton u Beogradu, gde skoro niko nije dolazio, hoću da kažem niko poznatiji do tad nije bio u to vreme, mislim da je bilo '83, negde na početku, januar '83, te godine. Samo sam se ukrcao u autobus u sred zime i otišao (smeje se), otišao sam da slušam Erika Kleptona. Bilo je to nešto neobično za mene, ja mlad, a Erik Klepton tu i nisam ni mogao da verujem da je to Erik Klepton, mislio sam se: "Ne, to je nemoguće". Ali to mi je još više dalo želju i nije me mrzelo, ni sad me ne mrzi ako je nešto interesantno i imam mogućnost da idem. Sad se spremam da idem da slušam Pitera Marfija u Beogradu, u novembru, i tako.

Aurelja Kadriu: Imate li neke uspomene, nešto specifično što biste voleli da nam ispričate u vezi koncerata?

Veton Nurkolari: Imam puno, puno uspomena, ne znam šta bi bilo najzanimljivije za ovaj razgovor. Sećam se *Radioheada*, jer nisam čekao, već sam bio u Parizu i video sam plakate da je za dva-tri dana negde koncert, bio sam u Francuskoj i otišao sam da nađem kartu, ali karte su bile rasprodate i taj dan kad je bio koncert otišao sam ranije i uzeo sam karton ovako {kao da piše}, pitao sam tu nekog, rekoh: "Kako se piše 'Tražim kartu' na francuskom?" (smeje se) i napisao sam tu: '*Le cherche kartu*' (smeje se), tako nešto i držao sam ovako {kao da drži nešto}, sve dok mi neko nije prišao: "*A mister, mister...*" negde, 100 evra, 80 evra i kupio sam kartu. Kupio sam, ali bio sam polu-siguran da me je prevario, nisam bio siguran, iako mi se činilo da je karta originalna sve dok nisam ušao unutra. I kad sam ušao, neka radost, i tako.

Isto sam otišao da slušam U2 bez karte, bez ičega, odavde do Irske, sam. Tri dana sam putovao vozom, brodom, u jedno mesto gde {diže ruke}, nikad u životu nisam čuo da postoji taj grad s tim imenom.

Našao sam grad na mapi {kao da lista knjigu} u jednom atlasu, jer tada nije postojao ni Google ni internet, ni... jednostavno sam tako pošao. Jednom nam nisu dali da unesemo kamere na Dejvidu Bouviju, baš mi je žao zbog toga, vratili su nas na vratima. Onda smo morali da odemo da nađemo {kao da ubacuje ključ} jedan *locker* [eng.: ormarić] kako bismo ostavili aparat i tako.

Aurelja Kadriu: Interesuje me da li i dalje pratite koncerte...

Veton Nurkolari: Bio sam pijan ko majka na *Sonic Youth*, toga se sećam (smeje se)

Aurelja Kadriu: (smeje se) Išli ste na koncerte tada, a danas je muzika mnogo pristupačnija nego tada, jer je koncert tada bio nešto gde ste voleli da idete jer muzika nije bila toliko dostupna, da li primećujete razliku?

Veton Nurkolari: Da, i znate šta primećujem, i smeta mi to što zbog velike pristupačnosti slušam mnogo manje muziku. Imam pristup da slušam muziku preko Jutjuba, Spotifaja, a ja u stvari slušam vrlo malo muziku. Ne znam kako to da opišem, da li je zbog pristupačnosti ili su se stvari promenile, možda ja nemam dovoljno vremena pa tako nalazim opravdanje. Ali pre sam slušao mnogo, mnogo, mnogo više. U slobodno vreme, ako ništa nisam radio slušao sam muziku. Vokmen, kada se pojavio prvi vokmen, poludeo sam skroz kada sam kupio prvi vokmen. Kao da imam kola. Da poneseš muziku sa sobom, {dodiruje džep} da hodaš, neverovatan san. Prvi ajpod sam naručio čim se pojavio. Bilo je nešto neverovatno imati muziku sa sobom i da slobodno hodaš i {dodiruje uši}. Ali sad ne slušam toliko, ne znam da li je zbog pristupačnosti ili sam ja zauzet drugim stvarima, ili nemam vremena, ili gledam više filmova, manje muzike, možda je to, ali ne znam.

Aurelja Kadriu: Da li ste ikada došli do ravnoteže između filmova i muzike?

Veton Nurkolari: Ne znam, sad slušam muziku samo u nekim trenucima. Kad sam raspoložen slušam samo muziku i ne radim ništa drugo, ne gledam ni filmove, uhvati me nekako i volim trenutke kada ponovo zaronim ili se uz muziku vratim u neku egzaltaciju. Ali to je malo u poređenju koliko sam... mnogo više sam slušao muziku, mnogo više. Na poslu, {nabroja} u kolima. Gramofon sam imao u radnji, u tom nivou sam imao potrebu za muzikom, toliko da sam komplet ploča i gramofon instalirao u radnji i kad nisam imao mušterije ja sam slušao muziku s ploča.

Aurelja Kadriu: Andra i Aneta su mi rekle da ste jedno vreme živeli u Londonu.

Veton Nurkolari: Vrlo malo (smeši se).

Aurelja Kadriu: Kako je... zašto, zašto ste se kao prvo vratili, zašto ste odlučili da živite u Prizrenu?

Veton Nurkolari: Prvo ću vam ispričati zašto sam odlučio da odem (smeje se) u London.

Aurelja Kadriu: (smeje se) Okej, odatle počinjemo.

Veton Nurkolari: To je važan momenat u mom životu i Zelhinom. Kad smo se uzeli, odlučili smo da ne živimo ovde i šta ćemo raditi, gde ćemo živeti? Rekao sam: “Ići ćemo u London” i otišli smo u London, i: “Šta da radimo u Londonu?” Našli smo neki posao, a ona i ja nemamo taj ritam života tamo, bilo je previše radnog pritiska i bila je neka nelagodnost, jer bih sve što sam zaradio potrošio na kiriju za stan, na struju i na... i u stvari, nisam ništa uštedeo. I onda sam odlučio da se opet vratim na Kosovo. Imao sam u umu da se možda nekad kasnije vratim, da odem na Kosovo i posle da se vratim opet. Iako smo na početku išli zbog...

Aurelja Kadriu: Da ostanete.

Veton Nurkolari: Da ostanemo i da živimo tu i odlučili smo... ali malo.

Aurelja Kadriu: Koja je godina bila?

Veton Nurkolari: ‘91. ako se dobro sećam. Ili ‘90. ili ‘91. Odmah na početku ‘91.

Aurelja Kadriu: Hoću da se vratimo na mesto gde jesmo, posle ćemo preći na ‘90-te kao period. Mi smo sada u “Bistrici” i želim da nam ispričate šta je “Bistrica” za vas? Kakvih sećanja imate odavde? I šta po vama znači “Bistrica” za Prizren?

Veton Nurkolari: Za mene, verujem i za mnoge druge ljude, posebno moja generacija, ili možda čak i za neke generacije starije od mene, to je posebno mesto, to je mesto... Ne znam sa čime da ga uporedim. Ranije sam rekao da ovde nismo imali mnogo mesta za izlazak, jedno od mesta gde smo izlazili je bilo ovde {pokazuje prema dole} i neki tempo izlaska je bio u bioskop pa u grad, a ne obrnuto. Dakle, izašli smo, gledali film, onda bismo otišli u grad, posebno leti. Zimi je bilo malo drugačije, ali mi smo ovde redovno dolazili, jer su se redovno prikazivali zanimljivi filmovi i u ovom gradu nisi imao šta da radiš. Prvi kafići su počeli da se otvaraju početkom 80-ih, ali ne u ovom broju. Dva-tri kafića išao si iz jednog kafića u drugi, ubrzo mi je postalo monotono. Isti ljudi na istim mestima, isti razgovori.

Bio sam veoma zainteresovan za film i dosta sam dolazio ovde, i ovde i u onaj drugi bioskop, drugi koji sam dosta posećivao. Imam puno sećanja na... nekako sam se školovao, ovde sam stekao filmsko obrazovanje iako tada nisam znao, nije da me je zanimali da analiziram filmove i to. Ali bio sam žedan za neku vrstu umetnosti i to je bila umetnost slična onome što sam imao kući. Jer je otac bio fotograf i bilo je neke sličnosti između fotografije i filma i sve mi se to činilo nekako prirodno. Svi naši prijatelji su bili ljubitelji filma, pa smo često dolazili, niko mi se nikada nije požalio: “Zašto idemo u bioskop?” Išli smo u bioskop, došli smo da gledamo film po drugi put, po treći put i...

Sinoć, pre dve-tri noći je bila neka emisija o danu kad je Tito preminuo. I ja se setim tog dana {dodiruje glavi prstom} i setio sam se zašto, jedan od razloga zašto se sećam tog dana je zato što su zatvorili ovo mesto {pokazuje dole} (smeje se). Zatvorili su jer je bio dan žalosti, tako je bilo nedelju ili dve nedelje, i skinuli su sa repertoara film *Saturday Night Fever*, a mi smo išli da gledamo *Saturday Night Fever* svakog dana jer smo hteli da naučimo da plešemo kao Džon Travolta (smeje se). Možda smo i mogli da naučimo da plešemo kao Džon Travolta, ali je Tito umro baš u tom periodu kad je film bio na repertoaru i normalno da su skinuli, zabranili su jer nije bio... zabranjeno je bilo, moraš biti u žalosti nedelju-dve, ne znam koliko (smeje se). Ali bilo je zanimljivih momenata što se tiče ovog mesta.

Aurelja Kadriu: Kako je na vas uticalo sve što se dogodilo 90-ih?

Veton Nurkolari: '90-te su nekako prepune događaja, neki, ne znam kako da nazovem, ali neki *downward* [eng.: nizbrdo] spiralno {pomera ruku polako nadole}, sve je išlo gore i gore. Čak nisi imao ni volje da dolaziš ovde [u Bistricu], počela je da se dešava neka čudna segregacija. Počeli su prvo da donose jugoslovenske filmove, srpske. Od erotskih filmova počeli su da donose pornografske filmove i u jednom periodu su puštali porniće u sred bela dana. Toga ima po gradovima, negde u nekim perifernim bioskopima {pokazuje rukom iza}, u nekoj uličici, ali ne u centru grada i ne u jedinom bioskopu. Ali to se nije desilo samo ovde, to je bio neki, neki period uništenja koji je savladao ne samo bioskop, nego i druge oblasti.

Jedan od elemenata bilo je izbegavanje takozvanih normalnih filmova ili normalnog repertoara i, i nekakav *switch* [eng.: preokret] polako su distribuirali pornografske filmove. I mi smo polako počeli da više ne dolazimo jer nije da nas je interesovalo da dođemo i da gledamo porniće sa 700 ljudi u sred grada (smeje se), nešto sasvim banalno. I u tom uzrastu, znaš, ne znam kakav je taj osećaj, možeš da gledaš pornić kao većina ljudi sam u svojoj sobi, ali ne sa 100 ljudi, 200 ljudi (smeje se), to je nešto stvarno... Jedanput, dvaput sam gledao i to mi je bilo nešto apsurdno, rekao sam: "Kako mogu tako?" I počeo je taj spiralni pad, sve dok nisu zatvorili. Zatvorio se malo pre rata, nisam ni siguran kad se zatvorio, kako se zatvorio, ali nešto pre rata je počeo da uopšte ne radi.

Aurelja Kadriu: A kako ste popunili prazninu nastalu činjenicom da vam "Bistrica" nije bila referentna tačka?

Veton Nurkolari: Pa znate kako, te prve godine, kako da kažem, tih mračnih godina, kraj '90-ih, od '95. pa nadalje, nisam više siguran, mislim da sam i zaboravio šta smo radili. Znam da je jednom postojao neki policijski čas, kad smo se zatvarali po kućama, negde od pet-šest sati popodne i sve do jutra nisi smeo da izlaziš, tako da je ovo uzalud radilo. Ako je radio, mi nismo smeli da izađemo. Tako da se sećam da sam imao jedan bicikl, za pet minuta, pet do pet {pokazuje ručni sat} trk kući da te ne uhvati policijski čas, da te ne uhvati neki policajac i da batine, plus... tako su stajale stvari, ali bio je mračan period, i išlo je sve nagore, sve dok nije počeo rat.

Aurelja Kadriu: Da li vam je radnja bila otvorena tada, da li je...?

Veton Nurkolari: Da. Da, bila je.

Aurelja Kadriu: U kakvim uslovima?

Veton Nurkolari: Pa u tim uslovima smo je održavali. Pre tih uslova, bio je period hiperinflacije, to su bile neke, da tako kažem, mnogo interesantne godine, šta god da ste radili ili ma koliko ste zaradili, odmah ste morali da to pretvorite u jaku valutu, u marke, dolare i drugo, ali ne da ostavite dinare jer biste ih {tapše} izgubili. Bilo je neko ludilo (smeje se), da živiš u hiperinflaciji, gde su stvari koštale u milionima, milijardama... Te pare nisu imale nikakvu vrednost, morao si odmah, odmah da ih pretvoriš u marke. Svako od nas je imao nekoga da promeni taj novac.

Aurelja Kadriu: Dileri.

Veton Nurkolari: Da, dileri i trči kod dilera. To što si zaradio 20 maraka, 20 maraka promeni u marke jer si mogao da ostaneš.

Aurelja Kadriu: Dolare?

Veton Nurkolari: Dolare, marke... Ali ne znam, '90-te su bile mnogo, jedna decenija vrlo, vrlo (smeje se), vrlo interesantna.

Aurelja Kadriu: Da li je bilo nekog pokreta kao što je bilo u Prištini, možemo da pričamo u tome, kao u Prištini, neki mirni otpor, da li je tako nešto postojalo u Prizrenu, neka grupa koja se borila da očuva umetnost, kulturu protiv represije?

Veton Nurkolari: Malo.

Aurelja Kadriu: Da li ste imali neku kuću, nešto...?

Veton Nurkolari: Malo, ne toliko. Za dobre stvari sam ja putovao u Prištinu (smeši se). Ako je bilo nečeg zanimljivog, uskočio bih u kola i otišao bij u Prištinu, jer se u Prizrenu nije ništa interesantno dešavalo. Prizren je bio malo povučeniji i naravno da je bilo otpora, bilo je pokreta, kako se kaže *underground*, pokret za prikupljanje novca za pomoć školama oko stvari, sve što se dešavalo u Prištini, bilo je i u Prizrenu, sve je bilo nekako povezano. Ali u umetničkom smislu manje.

Aurelja Kadriu: A u Prištini, gde ste išli tokom '90-ih?

Veton Nurkolari: Kod Kičme (smeši se).

Aurelja Kadriu: Kakva je bila Kičma za vas?

Veton Nurkolari: Super! (smeje se)

Aurelja Kadriu: Da li imate neku uspomenu, baš me interesuje, kako se sećate Kičme '90-ih?

Veton Nurkolari: Pravo da vam kažem, Kičma mi se činila kao Njujork. Ja kad sam išao u Kičmu kao da sam u Njujorku, činilo mi se super interesantno. Mislio sam se: "Zašto u Prizrenu nema neke Kičme, nekog mesta gde...", činilo mi se mnogo *underground*. Bio je jedan izvanredan kafić "Bauhaus" tu na ulazu, pre nego što uđeš, bila je neka gvozdena kapija {opisuje rukama}, pre nego što uđeš na tu gvozdenu kapiju na levoj strani bio je jedan kafić skroz crni, mračni, sa super muzikom, i zvao se "Bauhaus" i ja sam odavde išao u "Bauhaus", ali i u neke druge kafiće tu. Atmosfera po kafićima u Kičmi je bila mnogo bolja od Prizrena.

U Prizrenu su bili neki kafići tu i tamo, jedino dobro mesto je {pokazuje rukom desno} kod starog Ćuljana, gde je bilo nekoliko kafića, ali koji se u jednom momentu, u momentu jako brzo pokvario i negde sredinom '90-ih više ništa nije funkcionisalo. Tako da, ja i mnogi drugi nismo imali gde da izlazimo i gde god smo išli, sve je bilo nekako isto. Tako da sam često išao u Prizren, jer mi se Kičma činila jako, jako interesantna. Samo Kičma, jer po drugim mestima u Prištini nije da je bilo nečeg zanimljivog, ali Kičma je imala neverovatnu atmosferu jedno vreme, ne sve vreme, ali neko vreme mi se mnogo sviđala.

Aurelja Kadriu: Gde ste bili tokom rata, da li ste bili ovde ili u Albaniji?

Veton Nurkolari: Tokom rata, samo nedelju dana, prve nedelje sam bio ovde, onda sam našao neku priliku da odem u Makedoniju, pa sam ceo rat bio u Tetovu. Ali većinu vremena sam radio u izbegličkom kampu u Stankovcu za organizaciju, i jednom sam vodio veliki vrtić, i kasnije još jedan. Tako da sam bio odgovoran za dva vrtića (smeši se). Radio sam za *Save the Children* i prvi dan, u momentu kad je ušla NATO vojska i kad su novinari došli na Kosovo, ja sam se priključio ekipi novinara iz Nemačke i došao sam ovde u Prizren, prve noći tu. Bio je to veoma emotivan trenutak vratiti se u grad.

Aurelja Kadriu: Kako je bilo kada ste se nakon rata vratili, tada kad ste se vratili u Prizren?

Veton Nurkolari: Od samog početka, prvih nekoliko dana je bila izuzetna euforija, euforija kakvu nikada u životu nisam doživeo i mislim da neću više nikada doživeti ma koliko života još imao. Jedna, jedna... ne znam, bilo je nešto u vazduhu, srećni ljudi, neka mešavina velike radosti, ali i opasnosti koja je još uvek postojala. Bilo je nekako pomešano, ljudi, neka gužva. Ja sam radio sa ekipom nemačke televizije, tako da sam imao priliku da intervjuišem i da... Ali ja sam imao priliku da izađem i

van Prizrena, po nekim selima, i u Đakovici, i u Peći i video sam ruševine i mesta masakra, i tako te stvari, momenti koji nisu toliko prijatni. Međutim, generalno ono čega se najviše sećam je u vazduhu, neka neverovatna euforija među ljudima i nešto što mislim da se neće ponoviti.

Aurelja Kadriu: Da li je i vaša kuća bila oštećena?

Veton Nurkolari: {pije vodu} lako smo izašli iz kuće jer smo se plašili da će biti štete, jer je naša kuća skoro pored, nekoliko desetina metara od zgrade o kojoj sam vam pričao, zgrada, zgrada bivše vojske, oficirska zgrada, čak odmah prvog dana bombardovanja, odmah su počele glasine da će jedna od meta [NATO-a] biti to mesto. Tako da smo samo jedne noći ostali kod kuće, a sledećeg dana cela porodica je otišla kod bliskog prijatelja, preselili smo se u drugi deo grada i proveli nekoliko dana sa njima, a onda smo zajedno krenuli. Neko nas je obavestio da postoji mogućnost prolaska u Makedoniju i otišli smo malo pre nego što se desilo ono u Blacu. Možda desetak sati, dvanaest sati, tako nešto, ostali smo u Blacu, ali smo nekako izašli {kao da nešto gura}, ostali smo oko 10-15 sati u Blacu, i onda su nas Makedonci pustili.

Onda sam čuo... onda sam počeo da radim u Stankovcu i čuo sam priče ljudi kako su ostali u Blacu, i bilo je lako ostati tu, jer je mnogo ljudi ostalo. Došli su dotle i zaglavili se. Onda se desila ta velika gužva u Blacu. Ali ne, nije se ništa desilo kući, ni radnji. Ali moram da naglasim da se nije mnogo toga desilo u Prizrenu. Prizren je kasnije razoren, samo manji deo prizrenskih predgrađa je oštećen tokom rata, a drugi deo je uništen 2004. U poređenju sa drugim gradovima, posebno kada sam išao u Đakovicu iz Prizrena i kada sam bio u Peći, to je bilo strašno. Tada sam video kakvu je sreću imao grad Prizren, spasio se.

Aurelja Kadriu: Da li govorite o neredima 2004?

Veton Nurkolari: Da, posle, tokom nereda koji su se desili 2004. uništen je jedan deo {rukrom pokazuje pravac} ispod tvrđave i mnogo kuća je bilo spaljeno. Prizren, odnosno uništenje Prizrena se zapravo dogodilo 2004. godine, a ne '99.

Aurelja Kadriu: Volela bih da popričamo o tome kako je došlo do ideje za Dokufest, jer mislim da vas nikad nisam čula da pričate o tome? Kako je počelo, odakle je došla ideja za Dokufest, ne znam da li smo nekad pričali o tome, ili da li smo čitali o tome?

Veton Nurkolari: (smeje se) Mislim da ne, jer niko od nas nije pričao o tome. Sigurno se pričalo o tome, sa moje strane ili je neko drugi pričao, ali ja mogu da vam ispričam moju stranu priče jer postoje neke druge nijanse. {pije vodu} Hoću da vam ispričam kako sam ja došao dotle. Mene je zvao Alji Riza jednog dana da razgovaramo o nečemu, rekao mi je: "Ajde" rekao je: "dodi da popijemo pivo i imam nešto da razgovaram s tobom, da vidim da li si zainteresovan", i počeo je da priča o nekom festivalu i rekao je: "Šta misliš o tome? Da li si za?" Alji je počeo da priča o muzičkom festivalu (smeje se). Za to sam bio

više zainteresovan nego za film. Ubrzo se razgovor okrenuo prema filmskom festivalu, ali smo prvo razgovarali o nečem što se tiče muzike. Često kažem da smo bili jako naivni, ne naivni nego smo verovali da možemo nešto da uradimo, i onda se ceo razgovor vratio na “Bistricu” i inicijativa da nešto uradimo je završila sa nekim aktiviranjem “Bistrice”.

Nismo imali neku veliku ideju, neku viziju da će se nakon 15 godina, 20 godina napraviti veliki festival. Mi smo hteli da aktiviramo ovo mesto, verovali smo da ako se nešto desi i puštamo filmove, možda bioskop počne sam od sebe da radi i mi ćemo tu završiti svoje {diže ruke}. Kada smo napravili prvo izdanje, zaboravio sam da moramo ponovo, da bi to uradili ponovo ljudi su počeli da nas zapitkuju: “Hej, kad će ponovo, kad će ponovo? Dobro je bilo”. Jer prvo izdanje smo organizovali bez ikakvog novca, jedini novac koji smo imali bilo je 2500 maraka od Soroša, jedini budžet, i nešto što smo mi dodali tu i tamo, šta nam je nešto trebalo. Sve je moglo da košta negde, pa da kažem otprilike četiri hiljade maraka, nije koštalo više od toga. I kad se sve završilo nismo imali neku aspiraciju da uradimo još jedan.

Ljudi, drugovi iz grada počeli su da nas... kako da kažem, da nas polako zadirkuju, da nam govore: “Hej, kad ćete ponovo, bilo je dobro”. Da nije bilo drugih ljudi, možda ne bismo ni napravili drugo izdanje. Posle je drugo izdanje bile ozbiljnije, i ja ovo pominjem često, prvo izdanje, drugo ne znam, možda i treće. Ali, za prva dva izdanja sam ubeđen da nijedan od nas koji smo organizovali festival nismo ranije bili na nekom filmskom festivalu. Za prvi znam sto posto da su ljudi koji su pokrenuli festival bili toliko neiskusni da niko od nas ranije nije bio ni na jednom filmskom festivalu.

Razumeš, ti počneš da radiš nešto i samo zamišljaš kako to treba da izgleda, ali nismo imali nikakve reference, tek smo posle počeli malo da putujemo, neko nam je rekao, rekao je, rekao je: “Da li želite da odštampate katalog? Jer”, rekao je: “filmski festival ne može biti bez kataloga”. Tako da smo mi tek u trećem izdanju odštampali katalog. Mi i dan danas nemamo kataloge prvog i drugog izdanja, jer nismo štampali i nismo znali ni kako se pravi katalog. Mi smo morali da putujemo, da vidimo, da nešto donesemo i posle to da malo kopiramo, malo da... Ali tako, bila je neka inicijativa ljudi bez neke velike ambicije tada, moram to još jednom da istaknem. Onda je normalno počelo polako da se razvija, i mi da pomalo učimo iz grešaka, i onda smo počeli da izlazimo iz jednog mesta na drugo.

Nama dve godine opština nije dala pravo da napravimo otvoren bioskop {pokazuje desno} na platou gde je sad, nisu nam dali. Ja sam sâm otišao da razgovaram sa potpredsednikom opštine, čekao sam sat vremena da me primi i na kraju me nije primio, na kraju mi je rekao: “Morate da čekate”. Čekao sam sat vremena i iskršao mu je neki posao i nije me primio, iako sam imao zakazano. Iako nismo ništa tražili, samo taj prostor, ali tako je bilo tada. Nisu nam mnogo verovali, nismo imali sredstva od institucija, ali ne znam, tako je bilo pet prvih godina.

Aurelja Kadriu: Čime ste se bavili tada kada ste dobili poziv od Aljija Rize, da li ste bili u radnji?

Veton Nurkolari: Da, da, radio sam. Radio sam kao fotograf.

Aurelja Kadriu: Znam da ste bili uključeni i u kampanji za odbranu “Bistricu”. Znam da se često vraćamo “Bistrici”, ali je nekako vaš život povezan sa “Bistricom”.

Veton Nurkolari: Da, “Bistrica”. Rekao sam da je jedan od glavnih razloga zašto smo pokrenuli taj festival zapravo “Bistrica” i vrlo brzo sam shvatio da je “Bistrica” uvrštena na listu Agencije za privatizaciju i da se može prodati ili pretvoriti u ko zna šta. Pokrenuli smo inicijativu, sad nisam siguran da li je trebalo da bude 2004., to je prva inicijativa za zaštitu “Bistricu”. Napravili smo peticiju, prikupili oko osam hiljada potpisa, izradili nekoliko letaka, postera, animirali smo... posebno ovde u gradu, ali i van grada, kako bismo odbranili ovo mesto i kako se ne bi prodalo. I mislim da je to bila uspešna inicijativa da se ne privatizuje neko vreme.

Mislim da je bivši gradonačelnik iz tog vremena, koji je bio inicijator da se ovo mesto sruši, napravio neverovatnu grešku koja ga je mnogo koštala {broji na prstima}, i njegovu stranku, i političku karijeru, jer posle nekoliko meseci je izgubio izbore za gradonačelnika i napravio grešku koja se inače ne pravi pre kampanje. Jer sigurno nije mislio da može da se mobiliše tako velika kritična masa i da bi takva kritična masa mogla da ga onda košta glasova, što mislim da ga je koštalo. Gotovo istu grešku ponovio je i bivši gradonačelnik Prizrena, koji opet, ne on, ali je njegova stranka propustila izbore jer postoji izvanredan osećaj građana Prizrena za ovo mesto i žao mi je što nisu razumeli ili su neki razumeli, a neki nisu razumeli.

[Intervju se prekida]

Ali ako se ne varam, 2015. nekoliko nedelja pre početka Dokufesta, shvatili smo da je Kosovska agencija za privatizaciju uvrstila “Bistricu” na spisak imovine za prodaju, što je bio još jedan korak, da ne kažem pogrešan, ali opasan za nas, mi smo u tom trenutku odlučili da potpuno promenimo koncept i temu i ceo festival, a posebno koncept otvaranja festivala. Čak i umesto otvaranja koje smo predvideli, napravili smo otvaranje u vidu protesta, gde sam zajedno sa pedesetak volontera {pokazuje iza} pročitao tekst koji je napisao Špat Deda ili više tekst koji je inspirisan pokretom *Occupy New York*. Nakon toga smo prikazali film manje-više koji se i odnosi na *Occupy New York* i na druge načine mirnog otpora. Hteli smo da pokažemo da se ne slažemo i, naravno, pozvali smo ostale, građane i sve one koji su istog mišljenja kao mi da odbranimo “Bistricu”. 57 organizacija civilnog društva sa celog Kosova pridružilo nam se u apelu da se “Bistrica” skine sa liste imovine za prodaju.

Tu se desilo, desile su se neke stvari, kao prvo bio je nastup premijera Albanije Edija Rame na zatvaranju tog izdanja, sa porukom za gradonačelnika koji je bio prisutan na zatvaranju: “Gradonačelnici dolaze i odlaze, ali ako ‘Dokufest’ ode, ako ‘Bistrica’ ode, neće moći da se vrati”. I mislim da je to bila poruka koju je srećom gradonačelnik Opštine Prizren shvatio. Napravio je jednu od retkih dobrih stvari kojih se sećam, u Skupštini Prizrena je inicirao saopštenje da je “Bistrica”

spomenik posebne vrednosti ili tako nešto, i to se nastavilo do momenta kada je Vlada Kosova uklonila “Bistricu” sa liste za privatizacije i vratila je u vlasništvo Opštine Prizrena.

Mislim da je to izuzetna pobeda civilnog društva i inicijative i želim da se “Bistrica” od sada vrati i postane centar umetnosti, kulture i mladih, kako je i zamišljeno i kako ide. Mislim da će uskoro biti još mnogo boljih poteza u vezi sa “Bistricom”.

Aurelja Kadriu: Šta radite danas osim te dve nedelje koliko vas viđamo na Dokufestu?

Veton Nurkolari: Moj rad na Dokufestu se uglavnom odnosi na umetnički deo, posebno na festivalski program. Dakle, jedan, znatan deo mog vremena odlazi tu. Mnogo putujem, putujem i na druge festivale, često me zovu i da budem član žirija. Dakle, dosta putujem. Pokušavam da zamislim druga izdanja kako izgledaju i šta da uradim i... Osim toga, tokom godine radimo na nekim važnim projektima vezanim za obrazovanje i sve više smo orijentisani na obrazovanje kroz film. Dakle, pokrenuli smo oko 20 bioskopskih klubova u osnovnim i srednjim školama širom Kosova.

Takođe smo u procesu izrade priručnika za nastavnike kako da koriste film van nastavnog plana i programa. U toku je i pravljenje baze podataka od oko 50 filmova i klipova iz tih filmova koji su osnova za nastavnike, prevode, upitnike i slično. Što je trend u mnogim zemljama sveta i mislim da će uspeti i ovde, jer je inovativno i omogućava, omogućava pristup u predmete, bilo da se radi o istoriji, sociologiji i jeziku da se delovi filma koriste umesto table ili profesora koji samo objašnjava na način koji mi se čini arhaičnijim i da tehnologija i napredak to sada omogućavaju. U Dokufestu smo napravili kompletno odeljenje koje se bavi edukacijom.

Aurelja Kadriu: Ako nemate ništa da dodate, ja vam se zahvaljujem za vreme koje ste izdvojili.

Veton Nurkolari: Hvala vama za priliku!